

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 maja 2015 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu II Wydział Cywilny Odwoławczy

w następującym składzie:

PrzewodniczącySSO Ryszard Marchwicki (spr.)

SędziowieSSO Małgorzata Wiśniewska

SSR del. Wojciech Rowiński

Protokolantst. sekr. sąd. Monika Kwitowska

po rozpoznaniu w dniu 15 maja 2015 r., w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa Spółdzielczej (...) w G.

przeciwko M. M. (1), M. M. (2), K. M. (1) i W. M. (1)

o zapłatę

na skutek apelacji wniesionych przez pozwanych

od wyroku Sądu Rejonowego w Wągrowcu VI Zamiejscowego Wydziału Cywilnego z siedzibą w Chodzieży

z dnia 23 października 2014 r.

sygn. akt VI C 164/14

I. oddala apelacje pozwanych,

II. zasądza od pozwanych na rzecz powoda 1200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa

procesowego w instancji odwoławczej.

/-/ R. Marchwicki /-/ M. Wiśniewska /-/ W. Rowiński

UZASADNIENIE

Pozwem, z dnia 2 września 2013 r. powódka Spółdzielcza (...)w G. domagała się zasądzenia solidarnie od pozwanych M. M. (3), M. M. (4), K. M. (2) oraz W. M. (2) kwoty 18.829,07 zł wraz z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy lombardowej NBP od dnia wniesienia pozwu (2 września 2013 r.) do dnia zapłaty oraz zasądzenia od pozwanych na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 19 listopada 2013 r. (sygn. akt VI Nc 1013/13) Sąd orzekł zgodnie z żądaniem pozwu.

W dniu 23 stycznia 2014 r. pozwani: K. M. (2), M. M. (3) oraz M. M. (4) (każdy z osobna), a pozwany W. M. (2) w dniu 24 stycznia 2014 r. – z zachowaniem ustawowego terminu - wnieśli sprzeciwy od w/w nakazu zapłaty, domagając się

oddalenia powództwa w całości oraz zasądzenia od powódki na rzecz każdego z nich kosztów postępowania według norm przepisanych. Jednocześnie pozwani wnieśli o przyznanie: M. K. (2) oraz S. D..

Postanowieniem z dnia 2 czerwca 2014 r. Sąd podjął postępowanie w sprawie albowiem postępowania w sprawach VI Ns 56/14 oraz VI Ns 154/14 tut. Sądu zostały prawomocnie zakończone. W sprawie VI Ns 56/14 w dniu 7 kwietnia 2014r. zapadło postanowienie w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku po A. M., zaś w sprawie VI Ns 154/14 wniosek powoda o to stwierdzenie, postanowieniem z dnia 7 kwietnia 2014r. został odrzucony.

Postanowieniem wydanym na rozprawie w dniu 3 lipca 2014 r. Sąd zawiadomił M. K. (2), S. D. oraz Towarzystwo (...)S.A. z siedzibą w S. o toczącym się postępowaniu w sprawie oraz wezwał ich do udziału w sprawie.

Wnioskami z dnia 12 sierpnia 2014 r. M. K. (2) oraz S. D. wnieśli o dopuszczenie ich do udziału w sprawie w charakterze interwenientów ubocznych po stronie pozwanej.

Prawomocnym postanowieniem z dnia 19 sierpnia 2014 r. Sąd odmówił dopuszczenia M. K. (2) w charakterze interwenienta ubocznego po stronie pozwanej w przedmiotowej sprawie.

Jednocześnie prawomocnym postanowieniem z tego samego dnia (19 sierpnia 2014 r.) Sąd odmówił dopuszczenia S. D. w charakterze interwenienta ubocznego po stronie pozwanej w przedmiotowej sprawie.

Towarzystwo (...)S.A. z siedzibą w S. nie zgłosiło swojego udziału w sprawach w charakterze interwenienta ubocznego.

Wyrokiem z dnia 23 października 2014 roku Sąd Rejonowy w Wągrowcu VI Zamiejscowy Wydział Cywilny z siedzibą w Chodzieży w sprawie prowadzonej pod sygn. akt VI C 164/14 w punkcie 1 zasądził solidarnie od pozwanych na rzecz powódki kwotę 18.829,07 zł wraz z maksymalnymi odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP w stosunku rocznym od dnia 2 września 2013 roku do dnia zapłaty, w punkcie 2 zasądził solidarnie od pozwanych na rzecz powódki kwotę 3.673 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 2400 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Podstawą wskazanego rozstrzygnięcia były następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne Sądu Rejonowego.

W oparciu o deklarację członkowską nr (...) z dnia 12 maja 2003 r. A. M. wstąpił do grona członków Spółdzielczej(...)w G.. Zgodnie z §15 pkt. 4 statutu (...)w G. członkowstwo w Kasie ustaje na skutek śmierci członka.

W dniu 8 kwietnia 2011 r. A. M. zawarł ze Spółdzielczą (...)w G. umowę pożyczki konsumenckiej na cele mieszkaniowe nr (...). Na podstawie w/w umowy powódka udzieliła A. M. pożyczki w kwocie 12.500 zł na okres od dnia 8 kwietnia 2011 r. do dnia 23 marca 2016 r. Strony uzgodniły przy tym, że pożyczka zostaje udzielona na warunkach określonych w umowie oraz w regulaminie udzielania kredytów i pożyczek (...) stanowiącym załącznik do umowy. Pożyczka została oprocentowana według zmiennej stopy procentowej ustalonej przez zarząd (...), wynoszącej w dniu zawarcia umowy 18,75 % w skali roku (pkt. 4) i miała zostać spłacona w terminie do dnia 23 marca 2016 r. (pkt. 9). Zgodnie z pkt. 23 umowy w przypadku nieterminowej spłaty pożyczki należność z tego tytułu staje się w dniu następnym należnością przeterminowaną. Z kolei § 24 ust. 2 regulaminu udzielania kredytów i pożyczek (...)stanowił, że od niespłaconego w całości lub w części kapitału, a od dnia wniesienia powództwa od całości zadłużenia, pobiera się odsetki według stopy procentowej obowiązującej w danym okresie dla należności przeterminowanych. Wysokość stopy procentowej dla należności przeterminowanych ustala w drodze uchwały Zarząd Kasy, a maksymalna stopa procentowa dla należności przeterminowanych nie może przekraczać czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego NBP (odsetki maksymalne). Nadto w § 29 regulaminu (...) wskazano, że w razie ustania członkowstwa roszczenie o zwrot kredytu staje się wymagalne z dniem ustania członkowstwa.

Uchwałą z dnia 12 maja 2009 r. Zarząd (...) określił wysokość stóp procentowych dla należności przeterminowanych dla pożyczek/kredytów/linii pożyczkowych udzielonych od dnia 20 lutego 2006 r. włącznie oraz dla zobowiązań objętych restrukturyzacją na poziomie czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP.

W związku z zawarciem umowy pożyczki z dnia 8 kwietnia 2011 r. A. M. przystąpił do grupowego ubezpieczenia na życie członków (...) oraz do grupowego ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków. W ostatniej z w/w umów ubezpieczenia wskazano, że przedmiotem ubezpieczenia jest śmierć ubezpieczonego w następstwie nieszczęśliwego wypadku, w następstwie zawału serca lub udaru mózgu, całkowita trwała niezdolność do pracy w następstwie nieszczęśliwego wypadku oraz pobyt w szpitalu w następstwie nieszczęśliwego wypadku.

A. M. zmarł w dniu 18 czerwca 2011 r.

Towarzystwo (...)w S. pismem z dnia 5 sierpnia 2011 r. odmówiło wypłaty świadczeń z tytułu zgonu A. M. albowiem jego śmierć nie była spowodowana nieszczęśliwym wypadkiem, zawałem serca lub udarem mózgu, a więc nie była objęta ochroną ubezpieczeniową.

Z uwagi na to, że A. M. był kawalerem i nie posiadał dzieci, prawomocnym postanowieniem z dnia 7 kwietnia 2014 r. wydanym w sprawie VI Ns 56/14 tut. Sąd stwierdził, że spadek po nim na podstawie ustawy nabyli jego bracia M. M. (3) oraz M. M. (4), każdy z nich w 1/3 części, a także synowie zmarłego brata spadkodawcy C. M.: K. M. (2) i W. M. (2), każdy z nich w 1/6 części.

Pismami z dnia 25 lutego 2013 r. powód wezwał pozwanych (każdego z osobna) do zapłaty na swoją rzecz kwoty 17.987,70 zł tytułem zwrotu świadczenia wynikającego z umowy pożyczki z dnia 8 kwietnia 2011 r. nr (...) zawartej przez A. M..

Zadłużenie spadkodawcy A. M. na rzecz powódki Spółdzielczej (...)z siedzibą w G. w związku z zawartą przez niego umową pożyczki nr (...) z dnia 8 kwietnia 2011 r. na dzień 30 sierpnia 2013 r. wynosiło 18.829,07 zł w tym 12.460,42 zł tytułem niespłaconego kapitału oraz 6.368,65 zł tytułem odsetek umownych w związku z niespłaconym kapitałem pożyczki.

Przed śmiercią zmarły pozostawał w związku partnerskim z M. K. (2), która do chwili obecnej zamieszkuje w mieszkaniu spółdzielczym wchodzącym w skład masy spadkowej po zmarłym. S. D. będący synem M. K. (2) dokonał na rzecz powódki spłaty zadłużenia A. M. w związku z zawartą przez niego z powódką umową kredytu w rachunku oszczędnościowo – rozliczeniowym. Sprawa o zwrot tego zadłużenia toczy się pod sygnaturą VI C (...)tut. Sądu (VI Nc(...)tut. Sądu).

Do chwili wydania wyroku w przedmiotowej sprawie pozwani M. M. (3), M. M. (4), K. M. (2) oraz W. M. (2) nie dokonali działu spadku po zmarłym A. M..

W ustaleniu powyższego stanu faktycznego Sąd oparł się na zgromadzonych w aktach przedmiotowej sprawy oraz aktach spraw: VI Ns 56/14 i VI Ns 154/14 tut. Sądu dokumentach, których wartość dowodowa nie był kwestionowana przez strony niniejszego postępowania, do czego Sąd również nie znalazł żadnych podstaw, uznając wszystkie zgromadzone dokumenty za wiarygodny materiał dowodowy.

W rozważaniach prawnych Sąd Rejonowy wskazał, że powódka wywodziła swoje roszczenia z umowy pożyczki konsumenckiej na cele mieszkaniowe nr (...), zawartej w dniu 8 kwietnia 2011 r. pomiędzy nią, a A. M..

Pomiędzy stronami bezsporne było przy tym, że A. M. zmarł w dniu 18 czerwca 2011 r. Nadto poza sporem pozostawała okoliczność, że prawomocnym postanowieniem z dnia 7 kwietnia 2014 r. wydanym w sprawie VI Ns 56/14 tut. Sąd stwierdził, że spadek po nim na podstawie ustawy nabyli jego bracia M. M. (3) oraz M. M. (4), każdy z nich w 1/3 części, a także synowie zmarłego brata spadkodawcy C. M.: K. M. (2) i W. M. (2), każdy z nich w 1/6 części oraz, że do chwili wydania wyroku w przedmiotowej sprawie nie dokonano działu spadku po spadkodawcy.

Nadto pozwani nie kwestionowali również wysokości roszczenia powódki związanego z niespłaconą przez spadkodawcę częścią pożyczki nr (...).

Pozwani podnosili natomiast, że za zobowiązania spadkodawcy w związku z w/w umową pożyczki nr (...) odpowiedzialność winni ponosić partnerka zmarłego M. K. (2) oraz jej syn S. D., którzy, jak twierdzili pozwani, zobowiązali się wobec nich do spłaty niniejszej pożyczki. Nadto pozwani wskazali, że pożyczka, której spłaty domaga się powódka była ubezpieczona na wypadek śmierci pożyczkobiorcy, w związku z czym w pierwszej kolejności roszczenia powódki winny zostać zaspokojone z tego ubezpieczenia.

Do przedmiotowej umowy pożyczki znajdowały zastosowanie przepisy ustawy z dnia 20 lipca 2001r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. 2001, nr 100, poz. 1081 z późn. zm.), która obowiązywała w dacie zawarcia umowy przez strony, to jest w dniu 8 kwietnia 2011r.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 cyt. ustawy przez umowę o kredyt konsumencki rozumie się umowę, na mocy której przedsiębiorca w zakresie swojej działalności, udziela lub daje przyrzeczenie udzielenia konsumentowi kredytu w jakiegokolwiek postaci. Za umowę o kredyt uważa się w szczególności umowę pożyczki.

Umowa pożyczki konsumenckiej winna być zawarta na piśmie i zawierać wymogi formalne, o których mowa w art. 4 ust. 1 i art. 5 ust.1 cyt. ustawy.

Umowa pożyczki jest umową konsensualną, dwustronnie zobowiązującą. O konsensualnym charakterze pożyczki przesądza fakt, że dochodzi ona do skutku przez samo porozumienie się stron. Obowiązek wydania przedmiotu pożyczki, jaki ciąży na pożyczkodawcy, jest konsekwencją uprzednio zawartego porozumienia w tej sprawie. Obowiązki pożyczkodawcy do przeniesienia własności przedmiotu umowy na pożyczkobiorcę odpowiada obowiązek zwrotu, czyli przeniesienia przez pożyczkobiorcę na pożyczkodawcę przedmiotu umowy, powiększonego o ewentualne wynagrodzenie ustalone w umowie.

Sąd Rejonowy wskazał, że odpowiedzialność pozwanych M. M. (3), M. M. (4), K. M. (2) oraz W. M. (2) za zobowiązania zmarłego A. M. względem powódki oparta była na treści art. 922 § 1 kc. Zgodnie z w/w przepisem prawa i obowiązki majątkowe zmarłego przechodzą z chwilą jego śmierci na jedną lub kilka osób stosownie do przepisów księgi niniejszej. Z kolei w myśl art. 1031 kc w razie prostego przyjęcia spadku, spadkobierca ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe bez ograniczenia (§ 1). W razie przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza spadkobierca ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe tylko do wartości ustalonego w inwentarzu stanu czynnego spadku. Powyższe ograniczenie odpowiedzialności odpada, jeżeli spadkobierca podstępnie nie podał do inwentarza przedmiotów należących do spadku albo podał do inwentarza nieistniejące długi (§ 2).

Sąd Rejonowy podkreślił, że spadek stanowi ogół praw i obowiązków majątkowych zmarłego o charakterze cywilnoprawnym (art. 922 § 1 kc), przy czym art. 922 kc nie zawiera ścisłej definicji spadku, lecz podaje ogólne wskazówki, na których ma się opierać rozstrzygnięcie, czy dane prawo lub obowiązek wchodzi w skład spadku (J. Piątkowski, H. Witczak, J. Kawalko (w:) System prawa prywatnego, t. 10, s. 49-50). Przyjmuje się cztery kryteria tego zaliczenia, a mianowicie dane prawo lub obowiązek wchodzi w skład spadku, jeżeli: ma charakter cywilnoprawny; ma charakter majątkowy; nie jest ściśle związane z osobą zmarłego; nie przechodzi na oznaczone osoby niezależnie od tego, czy są one spadkobiercami.

Pojęciem tym obejmuje się więc wszelkie prawa będące elementami stosunku cywilnoprawnego, przy czym terminowi temu należy nadać stosunkowo szerokie znaczenie, pozwalające na przykład objąć nim także stosunki z zakresu prawa pracy. W każdym jednak przypadku chodzi o cywilnoprawne prawa i obowiązki o charakterze majątkowym, niemajątkowe bowiem wygasają z chwilą śmierci ich podmiotu, na nikogo więc przejść nie mogą, jak na przykład dobra osobiste określone w art. 23 kc. Sąd Rejonowy zauważył, że na podstawie wskazanego uprzednio przepisu art. 922 § 1 kc obowiązki majątkowe zmarłego przechodzą na spadkobierców, a ściślej rzecz ujmując, obciążając aktywa tworzące spadek, rodzą po stronie spadkobierców zmarłego obowiązek ich uregulowania. Dla odpowiedzialności spadkobiorcy nie ma znaczenia moment powstania długu obciążającego spadek, za wszystkie długi ponosi on osobistą odpowiedzialność zgodnie z zasadami prawa spadkowego. Spadkobierca wstępuje w dokładnie taką samą sytuację prawną i faktyczną, która istniała w chwili śmierci spadkodawcy, na przykład jeżeli zmarły był współdłużnikiem

solidarnym, to spadkobiercy odpowiadają solidarnie wraz z innymi podmiotami za dane zobowiązanie (vide wyrok WSA w Krakowie z dnia 07.05.2008 r., I SA/Kr 926/07).

Odnosząc się do pierwszego z zarzutów poniesionych przez pozwanych, a mianowicie, że odpowiedzialność za zobowiązanie spadkodawcy w związku z zawartą przez niego umową pożyczki nr (...) ponosić winni: partnerka zmarłego M. K. (2) oraz jej syn S. D. Sąd Rejonowy wskazał, że obowiązek przedstawiania dowodów spoczywa na stronach (art. 3 kpc), a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227 kpc) na stronie, która z tego faktu wywodzi skutki prawne (art. 6 kc). Mając powyższe na uwadze Sąd uznał, że w realiach przedmiotowej sprawy na pozwanych ciążył obowiązek wykazania, iż M. K. (2) oraz jej syn S. D. przystąpili w sposób kumulatywny do niniejszego długu bądź przejęli tenże dług. Pozwani tymczasem nie przedstawili jakichkolwiek dowodów na potwierdzenie stawianej przez nich tezy odnośnie przejęciu długu spadkodawcy lub przystąpienia do niego w sposób kumulatywny przez M. K. (2) oraz S. D.. Wskazać należy przy tym, że w celu wykazania w/w okoliczności pozwani mogli złożyć wniosek o przesłuchanie M. K. (2) oraz S. D. w charakterze świadków. Z uwagi zaś na zasadę kontradyktoryjności, Sąd nie był władny przeprowadzić wskazanego dowodu z urzędu, albowiem wówczas zachwiana zostałaby zasada równości stron i bezstronności Sądu. Powyższa okoliczność pozostawała jednak o tyle bez wpływu na rozstrzygnięcie przedmiotowej sprawy, że M. K. (2) oraz S. D. we wniesionych przez nich wnioskach z dnia 12 sierpnia 2014 r. o dopuszczenie ich do działania w przedmiotowej sprawie w charakterze interwenientów ubocznych po stronie pozwanej, nie potwierdzili stanowiska pozwanych w zakresie przejęcia długu A. M. bądź kumulatywnego do niego przystąpienia. We wnioskach tych wskazali jedynie, że posiadają informację na temat ubezpieczenia pożyczki zaciągniętej przez zmarłego, której dotyczy niniejsza sprawa i, że w ich ocenie, roszczenie powoda winno zostać zaspokojone przez ubezpieczyciela. Wskazali nadto na istnienie po ich stronie interesu faktycznego w przystąpieniu do sprawy w charakterze interwenientów ubocznych po stronie pozwanych.

Tylko na marginesie Sąd Rejonowy wskazał, że zgodnie z art. 519 § 1 kc osoba trzecia może wstąpić na miejsce dłużnika, który zostaje z długu zwolniony (przejęcie długu). Z kolei w § 2 wskazano, że przejęcie długu może nastąpić przez umowę między wierzycielem a osobą trzecią za zgodą dłużnika; oświadczenie dłużnika może być złożone którejkolwiek ze stron (pkt. 1) bądź przez umowę między dłużnikiem a osobą trzecią za zgodą wierzyciela; oświadczenie wierzyciela może być złożone którejkolwiek ze stron; jest ono bezskuteczne, jeżeli wierzyciel nie wiedział, że osoba przejmująca dług jest niewypłacalna (pkt. 2). Z kolei w art. 522 kc wskazano, że umowa o przejęcie długu powinna być pod nieważnością zawarta na piśmie. To samo dotyczy zgody wierzyciela na przejęcie długu.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszego postępowania Sąd Rejonowy podkreślił, że jeżeli doszłoby do zawarcia między pozwanymi z jednej strony, a M. K. (2) oraz S. D. z drugiej strony, umowy o przejęciu długu A. M., to zgodnie z cytowanym art. 519 § 2 pkt. 2 zgodę na to winna wyrazić powódka jako wierzyciel. Tymczasem powódka negowała sam fakt istnienia takiej umowy, a więc nawet jeżeli umowa taka została zawarta (czego pozwani nie udowodnili), to i tak w związku z nie wyrażeniem na jej zawarcie zgody przez powódkę byłaby ona bezskuteczna w stosunku do powódki. Ewentualna ustna umowa o przejęciu długu spadkodawcy zawarta pomiędzy pozwani, a M. K. (2) oraz S. D. zgodnie z art. 522 kc byłaby nieważna albowiem umowa o przejęcie długu winna zostać pod rygorem nieważności zawarta na piśmie, a pozwani nie przedstawili jakiegokolwiek dokumentu zawarcia takiej umowy.

Odnosząc się z kolei już tylko na marginesie do ewentualnego kumulatywnego przystąpienia przez M. K. (2) oraz S. D. do długu po zmarłym A. M. Sąd Rejonowy wskazał, że przystąpienie do długu stanowi wynikające z woli stron podmiotowe przekształcenie stosunku zobowiązaniowego po stronie dłużniczej, w którym przystąpienie do długu osoby trzeciej nie powoduje zwolnienia dotychczasowego dłużnika z odpowiedzialności za zaciągnięte przez niego zobowiązanie. W przeciwnym przypadku zachodziłoby przejęcie długu. Umowne przystąpienie do długu może mieć postać zarówno umowy między osobą trzecią a wierzycielem, jak i między osobą trzecią a dłużnikiem. Nie wymaga przy tym formy szczególnej ani też zgody - w pierwszym wypadku dłużnika, a w drugim wierzyciela. Skutkiem tzw. kumulatywnego przystąpienia do długu jest pojawienie się dodatkowego dłużnika ponoszącego solidarną odpowiedzialność wraz z dłużnikiem głównym wobec wierzyciela (tak m.in. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia

05.09.2001 r., w sprawie I CKN 1287/00, Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 23.04.2009 r., w sprawie IV CSK 558/08, Sąd Apelacyjny w Poznaniu w wyroku z dnia 01.09.2010 r., w sprawie I ACa 612/10).

Skoro więc kumulatywne przystąpienie do długu nie powoduje zwolnienia z długu dotychczasowego dłużnika, to takie przystąpienie przez M. K. (2) oraz S. D. do długu po zmarłym A. M. nie powodowałoby zwolnienia pozwanych od odpowiedzialności za to zobowiązanie wobec powódki, a jedynie rozszerzałoby krąg osób odpowiedzialnych solidarnie za to zobowiązanie.

Mając powyższe na uwadze, Sąd uznał zarzut pozwanych, jakoby odpowiedzialność za zobowiązanie zmarłego A. M. w związku z zawarciem przez niego w dniu 8 kwietnia 2011 r. z powódką umowy pożyczki nr (...) ponosili wyłącznie M. K. (2) oraz S. D., z przyczyn szczegółowo omówionych wyżej, za bezzasadny.

Odnosząc się natomiast do drugiego z zarzutów podniesionego przez pozwanych, a mianowicie, że pożyczka, której spłaty domaga się powódka była ubezpieczona na wypadek śmierci pożyczkobiorcy i w związku z tym w pierwszej kolejności roszczenia powódki winny zostać zaspokojone z tego ubezpieczenia, wskazać należy, że zgodnie z art. 805 § 1 kc przez umowę ubezpieczenia ubezpieczyciel zobowiązuje się, w zakresie działalności swego przedsiębiorstwa, spełnić określone świadczenie w razie zajścia przewidzianego w umowie wypadku, a ubezpieczający zobowiązuje się zapłacić składkę. Z kolei w § 2 pkt. 2 wskazano, że przy ubezpieczeniu osobowym świadczenie ubezpieczyciela polega w szczególności na zapłacie umówionej sumy pieniężnej, renty lub innego świadczenia w razie zajścia przewidzianego w umowie wypadku w życiu osoby ubezpieczonej. W umowie ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków zawartej pomiędzy powódką a A. M. wskazano, że przedmiotem ubezpieczenia jest śmierć ubezpieczonego w następstwie nieszczęśliwego wypadku, w następstwie zawału serca lub udaru mózgu, całkowita trwała niezdolność do pracy w następstwie nieszczęśliwego wypadku oraz pobyt w szpitalu w następstwie nieszczęśliwego wypadku. W niniejszej sprawie pozwani nie wykazali, by spadkodawca zmarł na skutek nieszczęśliwego wypadku, zawału serca lub udaru mózgu. Jednocześnie podkreślić należy, że w piśmie z dnia 5 sierpnia 2011 r. Towarzystwo (...)z siedzibą w S. odmówiło wypłaty na rzecz powódki świadczeń z tytułu zgonu A. M. albowiem jego śmierć nie była spowodowana nieszczęśliwym wypadkiem, zawałem serca lub udarem mózgu, a więc nie była objęta ochroną ubezpieczeniową. Powódka nie miała więc możliwości zaspokojenia swego roszczenia z umowy ubezpieczenia zawartej przez spadkodawcę.

Zawarcie przez zmarłego wskazanych wyżej umów ubezpieczenia prowadziło jedynie do powstania pomiędzy jego spadkobiercami, a ubezpieczycielem odpowiedzialność in solidum za spłatę pożyczki nr (...). Podkreślić należy przy tym, że odpowiedzialność in solidum, zwana także solidarnością niewłaściwą, nieprawidłową, niezupełną lub przypadkową, nie jest uregulowana w ustawie, nie budzi jednak wątpliwości, że może wystąpić sytuacja, w której kilka podmiotów na podstawie odrębnych stosunków prawnych jest zobowiązanych do naprawienia szkody, przy czym spełnienie świadczenia przez jedną osobę zwalnia pozostałe z obowiązku świadczenia względem poszkodowanego, mimo że nie występuje solidarność bierna ze względu na brak stosownego uregulowania w ustawie lub w umowie (tak za uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 17.07.2007 r., w sprawie III CZP 66/07). Dodać należy, że w relacji ubezpieczyciel - poszkodowany mają zastosowanie zarówno przepisy prawa ubezpieczeń, jak i przepisy prawa cywilnego dotyczące obowiązku naprawienia szkody, natomiast poszkodowany zajmuje na gruncie tych zasad szczególną pozycję prawną, ponieważ przysługują mu dwa odrębne roszczenia. Zachodzi między nimi ścisła współzależność polegająca na tym, że oba roszczenia istnieją obok siebie dopóty, dopóki jedno z nich nie zostanie zaspokojone. Poszkodowany nie może uzyskać dwóch odszkodowań, a o tym, w jaki sposób i w jakiej kolejności nastąpi realizacja przysługującego mu odszkodowania decyduje sam, kierując żądanie przeciwko ubezpieczonemu albo ubezpieczycielowi, albo przeciwko obu nim równocześnie. W razie pozwania obu wymienionych podmiotów nie ma podstaw do przyjęcia solidarnej odpowiedzialności sprawcy szkody i ubezpieczyciela. W sytuacji, w której dwaj dłużnicy na podstawie różnych stosunków prawnych łączących ich z wierzycielem mają spełnić na jego rzecz to samo świadczenie, może być wykorzystana konstrukcja odpowiedzialności in solidum (porównaj wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 10.04.2013 r., w sprawie I ACa 1354/12).

Mając powyższe na uwadze wskazać należy, że również zawarcie przez A. M. w/w umów ubezpieczenia nie prowadziło do zwolnienia jego spadkobierców z długu w postaci niespłaconej pożyczki nr (...), a jedynie do rozszerzenia kręgu podmiotów odpowiedzialnych za niniejsze zobowiązanie o ubezpieczyciela. Jednocześnie podkreślić należy, o czym była mowa powyżej, że w związku z występowaniem pomiędzy pozwanymi, a ubezpieczycielem odpowiedzialności in solidum za przedmiotowe zobowiązanie, powódka miała prawo wyboru, w jakiej kolejności nastąpi realizacja przysługujących jej uprawnień i mogła skierować żądanie o zapłatę niespłaconej części pożyczki przeciwko ubezpieczycielowi, przeciwko spadkobiercom A. M. albo równocześnie przeciwko spadkobiercom i ubezpieczycielowi.

Reasumując, w ocenie Sądu Rejonowego, również zarzut pozwanych, jakoby powódka winna wystąpić o zapłatę niespłaconej części pożyczki nr (...) przeciwko ubezpieczycielowi nie zasługiwał na uwzględnienie.

W tym miejscu wskazać należy, że w myśl z art. 1034 kc do chwili działu spadku spadkobiercy ponoszą solidarną odpowiedzialność za długi spadkowe. Jeżeli jeden ze spadkobierców spełnił świadczenie, może on żądać zwrotu od pozostałych spadkobierców w częściach, które odpowiadają wielkości ich udziałów (§ 1). Od chwili działu spadku spadkobiercy ponoszą odpowiedzialność za długi spadkowe w stosunku do wielkości udziałów (§ 2). Tylko na marginesie należy wskazać, że przedmiotem działu spadku mogą być wyłącznie aktywa, natomiast podział długów następuje z mocy prawa, odpowiednio do podziału aktywów (tak za postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 20.09.2000 r. w sprawie I CKN 295/00).

Skoro pomiędzy stronami bezsporne było, że pożyczkobiorca A. M. zmarł w dniu 18 czerwca 2011r. oraz, że prawomocnym postanowieniem z dnia 7 kwietnia 2014 r. wydanym w sprawie VI Ns 56/14 tut. Sąd stwierdził, że spadek po A. M. na podstawie ustawy nabyli jego bracia M. M. (3) oraz M. M. (4), każdy z nich w 1/3 części, a także synowie zmarłego brata spadkodawcy C. M.: K. M. (2) i W. M. (2), każdy z nich w 1/6 części, oraz, że do chwili wydania wyroku w przedmiotowej sprawie nie dokonano działu spadku po spadkodawcy, a nadto poza sporem pozostawała wysokość dochodzonego przez powódkę roszczenia związanego z niespłaconą przez spadkodawcę częścią pożyczki nr (...), które na dzień na dzień 30 sierpnia 2013 r. wynosiła 18.829,07 zł, w tym 12.460,42 zł tytułem niespłaconego kapitału oraz 6.368,65 zł tytułem odsetek umownych w związku z niespłaconym kapitałem pożyczki, Sąd uwzględnił w całości żądanie pozwu i zasądził solidarnie od pozwanych na rzecz powódki kwotę 18.829,07 zł, o czym orzekł w pkt. 1 wyroku.

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 359 § 1 kc w zw. z art. 481 § 1 kc i art. 482 § 1 kc oraz w zw. z § 24 ust. 2 regulaminu udzielania kredytów i pożyczek (...).

Zgodnie z art. 359 § 1 kc odsetki od sumy pieniężnej należą się tylko wtedy, gdy to wynika z czynności prawnej albo z ustawy, z orzeczenia sądu lub z decyzji innego właściwego organu. Z kolei w myśl art. 481 § 1 kc jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Nadto w art. 482 § 1 kc wskazano, że od zaległych odsetek można żądać odsetek za opóźnienie dopiero od chwili wytoczenia o nie powództwa, chyba że po powstaniu zaległości strony zgodziły się na doliczenie zaległych odsetek do dłużnej sumy. Jednocześnie w § 24 ust. 2 regulaminu udzielania kredytów i pożyczek (...) wskazano, że od niespłaconego w całości lub w części kapitału, a od dnia wniesienia powództwa od całości zadłużenia, pobiera się odsetki według stopy procentowej obowiązującej w danym okresie dla należności przeterminowanych. Wysokość stopy procentowej dla należności przeterminowanych ustala w drodze uchwały Zarząd Kasy, a maksymalna stopa procentowa dla należności przeterminowanych nie może przekraczać czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego NBP. Nadto w § 29 regulaminu (...) wskazano, że w razie ustania członkostwa roszczenie o zwrot kredytu staje się wymagalne z dniem ustania członkostwa. Dodać należy, że uchwałą z dnia 12 maja 2009 r. Zarząd (...) określił wysokość stóp procentowych dla należności przeterminowanych dla pożyczek/kredytów/linii pożyczkowych udzielonych od dnia 20 lutego 2006 r. włącznie oraz dla zobowiązań objętych restrukturyzacją na poziomie czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP, to jest na poziomie odsetek maksymalnych.

Skoro zatem powódka wniosła pozew do Sądu w przedmiotowej sprawie w dniu 2 września 2013 r., to zgodnie ze wskazanymi powyżej przepisami, od tego dnia należne były powódce odsetki z tytułu zaległości związanych z zawartą przez poprzednika prawnego pozwanych umową pożyczki nr (...).

Mając powyższe na uwadze Sąd zasądził od pozwanych na rzecz powódki solidarnie kwotę 18.829,07 zł wraz z maksymalnymi odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP w stosunku rocznym od dnia 2 września 2013 r. do dnia zapłaty (pkt. 1 wyroku).

O kosztach Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 kpc w zw. z art. 99 kpc oraz art. 108 § 1 kpc.

Od powyższego rozstrzygnięcia apelacje o tożsamej treści wywiedli pozwani M. M. (3), M. M. (4), K. M. (2), W. M. (2).

Pozwani wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości w stosunku do pozwanych i zasądzenie kwoty dochodzonej pozwem od Towarzystwa (...)z siedzibą w S. oraz zasądzenie od powoda na rzecz każdego z pozwanych kosztów procesu za obydwie instancje. Ewentualnie wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji, przy uwzględnieniu kosztów dotychczasowego postępowania.

Pozwani powołali się na nowe fakty i dowody, które w ich ocenie mają istotne znaczenie dla sprawy, a na które nie mogli się powołać przed Sądem Rejonowym, tj. na dokument w postaci karty statystycznej do karty zgonu z dnia 18 czerwca 2011 r. dotyczącej przyczyn zgonu zmarłego A. M., podnosząc że wcześniej niedysponowali ww. dokumentem, gdyż był on w posiadaniu konkubiny zmarłego M. K. (2),

Ponadto skarżący podkreślili, że Sąd Rejonowy nie dopuścił zgłoszonych przez pozwanych dowodów w postaci wniosku o przypoznanie do sprawy w charakterze pozwanego Towarzystwa (...) na okoliczność, że w związku ze śmiercią A. M. ubezpieczyciel powinien spełnić świadczenie w miejsce pożyczkobiorcy. Ubezpieczyciel nie dysponował kartą zgonu zmarłego, a zatem nie mógł prawidłowo rozpoznać złożonego wniosku.

Dodatkowo, w ocenie skarżących w związku z brakiem reakcji ubezpieczyciela Sąd Rejonowy winien zasądzić roszczenie od ubezpieczyciela, który w pierwszej kolejności jest zobowiązany do zapłaty.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie od pozwanych na jego rzecz kosztów postępowania za instancję odwoławczą.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja pozwanych okazała się być niezasadniona.

Sąd Okręgowy podziela ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego, a także poczynione na ich podstawie rozważania prawne i przyjmuje za własne.

Słusznie wskazał Sąd Rejonowy, że odpowiedzialność pozwanych wynika z treści art. 922 § 1 k.c. oraz art. 1031 k.c.

Zgodnie z treścią art. 922 § 1 k.c. prawa i obowiązki majątkowe zmarłego przechodzą z chwilą jego śmierci na jedną lub kilka osób stosownie do przepisów księgi niniejszej. W myśl natomiast art. 1031 § 1 k.c. w razie prostego przyjęcia spadku spadkobierca ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe bez ograniczenia. Zgodnie z art. 1034 § 1 zd. 1 k.p.c. do chwili działu spadku spadkobiercy ponoszą solidarną odpowiedzialność za długi spadkowe.

Niespłacona przez spadkobiercę umowa pożyczki jest długiem spadkowym. Pozwani są jedynymi spadkobiercami A. M. i w związku z tym ponoszą odpowiedzialność za zaciągnięte przez niego zobowiązanie z tytułu umowy pożyczki. Odpowiedzialność za spłatę wskazanego zadłużenia jest odpowiedzialnością solidarną.

Wbrew stanowisku skarżących okoliczność, że spadkodawca miał zawarte umowy ubezpieczenia na życie, jak również umowę ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków pozostaje bez wpływu na możliwość dochodzenia przez powoda zapłaty za dług spadkowy od spadkobierców zmarłego. W judykaturze przyjęto, że tego rodzaju umowa zawarta między ubezpieczycielem i udzielającym kredytu Bankiem jest znaną polskiemu prawu konstrukcją ubezpieczenia na cudzy rachunek, uregulowaną między innymi w art. 808 k.c. (por. wyrok SA w Białymstoku z dnia 22.02.2012 r., I ACa 752/11). Na mocy takiej umowy ubezpieczyciel powinien zwolnić kredytobiorcę ze zobowiązania wobec kredytodawcy, jeżeli zachodzi przewidziany w umowie ubezpieczenia wypadek ubezpieczeniowy (zdarzenie uruchamiające odpowiedzialność ubezpieczyciela). We wskazanym wyżej orzeczeniu Sąd Apelacyjny w Białymstoku wskazał dodatkowo, że następca prawny zmarłego kredytobiorcy, objętego grupowym ubezpieczeniem na życie na podstawie zawartej przez udzielający kredytu Bank i pozwanego ubezpieczyciela, w której przewidziano możliwość zapłaty sumy ubezpieczenia wyłącznie na żądanie ubezpieczającego Banku, ma interes prawny w ustaleniu, że jego śmierć była wypadkiem ubezpieczeniowym, z którym wiąże się obowiązek spełnienia przez ubezpieczyciela przewidzianego w umowie świadczenia (art. 805 § 1 k.c. i art. 808 § 1 i 3 k.c.).

Podkreślić jednakże należy, na co zwrócił już uwagę Sąd Rejonowy, że z chwilą śmierci spadkodawcy powstały dwa, niezależne od siebie stosunki prawne: pierwszy pomiędzy powodem i pozwanymi z tytułu odpowiedzialności pozwanych za długi spadkowe na podstawie przywołanych wyżej przepisów oraz drugi pomiędzy powodem, jako uprawnionym z umowy ubezpieczenia, a ubezpieczycielem w związku z zawartymi przez zmarłego A. M. jako pożyczkobiorcę umowami ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwego wypadku (numer polisy (...)) oraz ubezpieczenia na życie (numer polisy (...)).

Zaistnienie zdarzenia objętego ubezpieczeniem odpowiedzialności cywilnej powoduje zaktualizowanie się odpowiedzialności ubezpieczyciela, pod warunkiem spełnienia warunków ubezpieczenia. Nie wyłącza to jednakże w żaden sposób uprawnienia powoda do wystąpienia z roszczeniem o zapłatę przeciwko pozwanym na podstawie art. 922 k.c. w zw. z art. 1031 k.c. Pomiedzy pozwanymi, a ubezpieczycielem zachodzi w takim przypadku odpowiedzialność in solidum, to jest odpowiedzialność kilku podmiotów oparta na podstawie odrębnych stosunków prawnych zobowiązanych do spełnienia na rzecz wierzyciela świadczeń zmierzających do zaspokojenia tego samego interesu prawnego, przy czym na każdym z dłużników ciąży obowiązek spełnienia świadczenia w całości, a spełnienie przez któregośkolwiek powoduje wygaśnięcie obowiązku świadczenia pozostałych (por. Agnieszka Pyrzyńska, Komentarz do art.369 Kodeksu cywilnego, opub. Lex Omega).

Powód ma w takim przypadku szczególną pozycję prawną wynikającą z tego, że przysługują mu dwa odrębne roszczenia. O tym w jaki sposób nastąpi realizacja przysługującego mu roszczenia decyduje sam powód, kierując żądanie przeciwko pozwanym jako spadkobiercom osoby zobowiązanej z tytułu umowy pożyczki lub ubezpieczycielowi, bądź też przeciwko obu podmiotom jednocześnie. Innymi słowy to powód decyduje przeciwko jakiemu podmiotowi będzie dochodzić swoich roszczeń i z jakiego tytułu. Strona pozwana nie może w tym przedmiocie narzucić swojej woli powodowi.

Powyższe, w okolicznościach sprawy oznacza, że powód był uprawniony do dochodzenia swoich roszczeń przeciwko pozwanym jako spadkobiercom. W konsekwencji powoływany przez pozwanych dokument w postaci karty statystycznej do karty zgonu, z którego wynikać ma przyczyna zgonu A. M. (spadkobiercy) nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, tj. rozstrzygnięcia czy zaistniały przesłanki odpowiedzialności pozwanych. Dokument ten może mieć znaczenie wyłącznie dla oceny odpowiedzialności ubezpieczyciela. Z uwagi jednakże na fakt, że ubezpieczyciel nie jest pozwanym w niniejszej sprawie, a okoliczność ta, jak już wyżej podkreślono, nie ma znaczenia dla odpowiedzialności pozwanych spadkobierców w tym postępowaniu, brak było podstaw do badania przesłanek odpowiedzialności ubezpieczyciela.

Wskazać dodatkowo należy, że w okolicznościach sprawy Sąd Rejonowy zawiadomił ubezpieczyciela o toczącym się postępowaniu. Zawiadomienie to pozostało bezskuteczne. Rodzi ono jednakże jedynie ten skutek, że podmiot, który nie wstąpił do procesu, w przypadku ewentualnego prowadzenia procesu przeciwko niemu nie będzie mógł się bronić

tym, że sprawa została rozstrzygnięta błędnie albo, że strona prowadziła proces wadliwie (art. 85 k.p.c. w zw. z art. 83 k.p.c.).

Mając powyższe okoliczności na uwadze Sąd Okręgowy, na podstawie art. 385 k.p.c., oddalił apelację jako niezasadną.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z § 12 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (...).

/-/R. Marchwicki /-/M. Wiśniewska /-/W. Rowiński